

VI .

JOHAN FRIEDRICH KYMMENTHAL 1838 - 1916

---

---

S O F I E sünd. E r t i s 1844 - 1908 .

---

---

KYMMENTHALIDE liini jätkab Friedrich Willhelmi poeg J o h a n F r i e d - r i c h - minu e m a i s a . Tema on sündinud M.-Magdaleena kiriku körtsis 24.mail. öhtul. 1838 a.

Tema lapsepõlves 1841-1843 ja iseäranis 1847 olid suured wiljaikalduse ja nälja aastad üle Eesti maa ja ka mujal, mis palju häda ja wiletsust sünnitasid.

Tema isa nagu jõukas körtsi- pidaja suutis neid raskeid aegu siiski kerge- mini üleelada, ilma et lapsed selle all eri- ti oleks kannatanud.

Lapsepõlwe elust on temale ise- äranis meelde jäänud episoodid Ungari sõja- ajast (1847) . -

Siis saadetud Peterburgist Wene sõjawäge Austriale appi, need marssinu- wadesiit läbi senna ja ka tagasi. Üks peatus- kohtadest olnud ka M.Magdaleena körts. Wahet- pidamata üks "polk" tulnud teine läinud.



Sõjawälja köök arusaadawalt kõiki ei rahuldanud, nii püüdsid sõdurid endid ise rohkem maitsewalt "warustada". Selle tõttu on ümberkaudu kadunud kõik kuked, kanad, lambad ja pörsad. Ka suurtele sigadele ei ole armu antud.

Ülemuse poolt olnud küll kõwa keeld, kuid ka niisugune korraldus, et kui kaebaja ei saa warast kindlaks teha, siis saab ise trahwi.

Nii on Johani isal sea laut olnud lukus, kuid siga on siiski läbi lae ära wiidud. Wargaid kohe tabada ei ole saadud ja sellepärast on tulnud ka päris wait olla.

Suuremate süütegude eest on sõjawäele antud ihunuhtlust. Kord on saanud karistust üks ratsawäelane. Kuuldes oma peremehe kisa, on tema hobune muutunud väga rahutuks. Ülem, kes karistamist juhatanud sammunud hobuste rea tagast läbi edasi-tagasi ja lugenud löökide arwu. Jõudes selle hobuse kohta, on see löönud ülema pikali maha. Sõdurid rutanuwad ülemat aitama ja karistus on lõppenud.

R atsawäelased on olnuwad kõik erakorralliselt pikad mehed ja kannuwad raud "kampsuneid". M-Magdaleena lähidal elanud üks väga lühike mees Adam Tugi. Ratsawäelased pannuwad sellele "kampsuni selga ja lükanuwad pikali. Mees on rabelenud maas, nagu kilp-konn ja üles pole ilma abita saanud tõusta.

.....

Asudes Saare mõisa on noor Johan omalt isalt äraöppinud weski pidamise ja möldri ameti, Kõi isa Friedrich Wilhelm (Willem) 1856 a. on surnud, on poeg Johan iseseiswalt weskit pidanud weel ühe aasta.

Tema on ka uue kiwiweski ehituse juures olnud (1854/1855) ja temast on temast on weski külge ka iselaadi "mälestusmärk" jäenud.



Nimelt, on ta ehitustööde waheajal ühes teiste poistega ehituse juurde roninud ja sellejuures kogemata weski külje ehituse puust shabloonid wõi märgid paigast äranihutanud. Seda ei ole meistrid alguses tähelegi pannud ja on nii ehitatud ühe koha rohkem wäljapoole, kuid siiski nii wähe, et ümberehitust ei ole ettewõetud. - See koht on weel tänini säilinud.

.....

Saare mõisa omanikule krahwinna Manteuffelile on noor Johan wäga meeldinud ja nähes tema rasket tööd möldri ametis on ta kord ütelnud: " Kuule Johan, sina oled weel noor (18 a.), ei jõua weski peal olla, - ma annan sulle uue parema koha ".

Ta on saanud "Matsimetsa" wahi koha, Kudina mõisa lähedal, kus ta on elanud ja töötanud 18 aastat.

1863 a. on ta "Matsimetsas" abiellunud S o f i e E r t i s' ega, Nawa metsawahi GUSTAW ERTIS'E ja LIISA sünd. BLUMFELDI tütreaga, kes on sündinud 24.nov. 1844 a.

"Matsimetsas" on neile s 1866 a. 29. juunil sündinud

t ü t a r E M I L I E

m i n u e m a . -

.....

Umb. 1875 a. on krahwinna Johanid jälle ümberpaigutada tahtnud Puurmanni mõisa, kuid temale ja Sofiele (Schwile) see ei ole meeldinud. -

Johan on loobunud lõpulikult mõisa teenistusest ja ostnud endale Arukülas, Kudina wallas " M ä l l o " talu koha, endise peremehe Kõrwe käest.



Minu lapsepõlves olid "Arma" talus. minu isa-isa ja isa-ema juba surnud ja nii ei saanud tunda nende kallistusi ja selletõttu on ka "Arma" talu olnud võõram.

"Mällo" talus olen aga oma "äia" ja "ämma" pool käinud lapsepõlves tihti võõrsil. seal mõndagi rõõmu päewa mööda saatnud, millest on jäenud kallid lapsepõlve mälestused. Wana "Mällo" oli nagu teiseks koduks. -

.....

"Mällo" talu on wanaisa ja wanaema pidanud suure eduga kuni umb. 1900 aastani ja siis kinkisid selle oma keskmisele tütrele Annale, jäätes endale väikse maja ühes äia maaga ja metsaga.

Siin väikeses majakeses äia sees arenes ilus ja väikne ilma muredeta wanainimeste eeskujulik "õhtune" elu, kus nad said rõõmu tunda oma laste ja laste-lastel elust. Siin oli aega mõelda möödunud rõõmudest ja ka muredest ja arendada ka usulist lootust "tulewase elu" peale.

Niisugune eeskujulik wanainimeste elu kestis umb. 8 aastat, siis tuli haigus maja ja ühes sellega ka kurbtus.

Wanaema Sofie jäi haigeks sooja-tõppe, mille järeldusi ta enam ei jõudnud täielikult parandada ning s u r i 1908 a.. elades 64 aastat ja II kuud.

Kalli elusõbra kadumine murdis ka wanaisa terwise järsku: sirge punane "wanamees" jäi järsku kõhnaks ja vähe küütu.

Rõõmus elu väikeses majakeses suri ühes wanaemaga, maja jäi tühjaks. külmaks ja võõraks. -

1914 a. asus ta oma wanema tütre Emilie juurde "Weski" tallu, Eän 1916 a. s u r i J o h a n F r i e d r i c h



sellest liinist w i i m a n e K y m m e n -  
th a l. jõudes 78 a. wanaduseni.

Johan Friedrich ja Sofie on mõle-  
mad maetud M.-Magdaleena surnuaiala omaile plat-  
sile, Friedrich Willhelmi ja Liiso Kõrwale.

Johan Friedrich oli saanud alg-  
kooli hariduse, armastas wanaseas palju luge-  
da, peale usulisi raamatuid, iseäranis reisi-  
kirjeldusi ja sõdade jutustusi.

Muusika kuulmine oli tal puudulik  
ja suurem laulu sõber ta ei olnud.

Kaswult oli tema keskmisest wähe  
kõrgem, tūseada kehaehitusega, pruunikas-halli-  
de silmadega ja tume-blond tihedate sirgete  
juustega. - Ü ks minu poolt Baku linnas wal-  
mistud õlipilt kujutab üsna õieti tema wana-  
põlwe umb. 1914 a. näo jooni.

Wanaseas on tal teine silma laug  
wähe alla wajunud ja silma wäiksemaks teinud.

Kuulmine ja nägemine pūsis tal  
wõrdlemisi hea kuni lõpuni, samuti head olid  
tal ka hambad.

Kõndis sirgelt, wähe painduwalt,  
hoides keha tasaselt. Jalad olid sirged, war-  
bad wähe wäljapoole pöördud, tallas saapa  
kontsasi pisut wäljastpoolt. Sõrmed ja sõrme-  
de esimesed lūlid olid keskmises pikkuses,  
esimene ja nimeta sõrm olid ühepikkused ja  
kæe worm üldiselt ümmarguse otsaga. Sõrme  
kūused olid kergelt kumerad (otsad allapoole).

Iseloomult pole tema olnud halb,  
kuid üsna järsk ja nõudnud wäga sõnakuulmist  
iseäranis oma lastelt. - Alkoholi tarwitami-  
ses on ta mõõtu pidanud, kus juures ta siis-  
ki head wiina mõistis hinnata ka wanaduse  
päiwil. Wanaspõlwes, kui oli tarwitanud pisut  
wiina, oli ta wäga hārdameelne.



Riietuda armastas ta väga korralikult ja ka mugawalt. sellejuures oli ta elus siiski väga kokkuhoidlik ja mõistis ka selleaegsetes rasketes tingimustes "raha teha". Selle omaduse on ta parandanud ka kõigile oma tütardele.

Naabritega sai tema hästi läbi ja seltskonnas oli tema jutukas ja soovitud külaline.

...

S o f i e oli kasvult lühem, üldjoontes ümmarguste wormidega, kullakarwa või punakas põhiwärviga blond juustega, pruunikas halli silmadega, kõigiti väga sarnane Blumfeldide liinile.

Wanas eas wajus ta vähe küüru. - Iseloomult oli ta wastutulelik ja järelandlik, kuid siiski tarwilisel korral mõistis ka oma tahtmist läbi suruda.

Meil, laste:lastel, on temast väga hea mälestus jäenud. - Kui "Mällo" "äi ja ämm" tuliwad wõörsile, siis pidasiwad ikka lapsi meeles, kas või pisitillukese maiustusega.

. . .

JOHAN FRIEDRICHIL ja SOFIEL on olnud 5 t ü t a r t :

- 1) Leena Lowlisa, sünd. umb. 1864, suri 1884 a.
- 2) E m i l i e , m i n u e m a , sünd. 29. juun. 1866 a. -
- 3) Anna, sünd. umb. 1869, surn. 1929a.
- 4) Liisa, sünd. umb. 1872 a. -
- 5) Juuli, surnud lapseeas.

----- o o o -----



S e l l e g a lõpewad KYMMENTHALIDE  
liini minu e s i w a n e m a t e elulood.

Samuti kui Jürgensonide liini juures, toon üldpildi saamiseks ka siin ema õdede ("tädide") perekondade nimestiku, jättes pikema kirjelduse edaspidiseks, kuna e m a üksikasjalise eluloo tahan kirjutada ühes minu i s a elulooga.

.....

I) Leena Lowiisa Kymmenthal, minu ema wanem õde on 16 a. wanuselst läinud mehele K r i s t j a n J ü r g e n s o n'ile, minu isa wanemale wennale, nagu see Jürgensonide liini all juba kirjeldud. Leena ja Kristjan elasid Saare mõisa weski koha peal 4 aastat, - samas, kus wana Friedrich Wilhelm (Willem) esimeseks möldriks oli. - Leena suri noorelt - 20 a. 2 kuu wanuselst, jättes maha 2 alaealist last:

1) Johannes, elab Tallinnamaal, on abielus.

2) Ida, abielus Johan Pruuliga.

.....

2) Johan Friedrich Kymmenthali teine tütar

E M I L I E on M I N U E M A .

Minu e m a on sündinud 29. juunil 1866 a. "Matsimetsas" ja seal ka oma lapsepõlwe mööda saatnud kuni 10 a. wanuseni. Siit on emal palju kalleid lapsepõlwe mälestusi, iseäranis ilu - sast suurest kaasikust, mis nüüd, kahjuks, uue peremehe poolt on ülesjuuritud, andes ruumi põllule.



1875 a. ümber on ema isa ostnud "Mällo" talu, Arukülas, nagu seda wanaisa eluloost juba kuulsime. - Siin on ema teine kodu. Mällol tuleb emal juba tutwuneda eluraskustega aidates omal isal talu pidada.

Abielludes 1886 a., ostsid minu wanemad 1887 a. "Weski" talu, nagu Jürgensoni liini all minu isa eluloo juures seda juba nägime. - Siia mahutas ema ühes isaga kõige oma töö ja suure hoolsuse, et endisest lagunenud wiletsa põldudega talust luua omale uut korda ja ilusat kodu, mis neil mitme aasta jooksul ka täiesti korda läks.

Siin omas kolmandas kodus töötas ema ühes isaga 39 aastat, s.o. kuni 8 apr. 1925 a., millal minu isa suri. -

Oma lesepõlwes elab ema Weski talus, mida peawad tema wanem ja noorem poeg.

Minu wendade perekonna koosseisu üle on lühike kirjeldus Jürgensonide liini all lhk. 70.

.....

3) Anna Kymmenthal, minu ema noorem õde, abiellus August Rätsepaga, Tani Kaarli pojaga, Kaiawerest. Elabwad väga jõukalt Mällo talus, mida Anna sai kingituseks omalt isalt. Anna suri 1929 a.

Augustil ja Annal oli 5 last, kelledest 2 surid lapseeas, Elawad :

1) E rich, elab Kudina asunduses ja on abielus Salu Koch'iga, Kaawerest.

2) Richard, elab isa juures Mällol.

3) Alide, on abielus Eduard Reinbergiga. Maarla külas, Rükli talus.

.....



4) Liisa Kymmenthal, minu ema kõige noorem  
õde oli abielus K a a r e l  
P u u s t a ! g a . Saare wallas  
Wiru talus, kus nad elasivad üsna  
jõukalt. Kaarel on juba surnud ja  
talu peab nüüd Liisa üksipäini.

Neil on olnud 4 last, kelledest 2  
suriid lapseeas, poeg Albert suri  
wäeteenistuses. - Elab tütar

Helmi, kes läks mehele Elmar Wald-  
mannile, Kuremaa wallas, Toowere  
külas. Sepa talus.

.....

----- o o o -----